

Внесення змін до прямого договору за пунктом 11 Особливостей

Головними питаннями при внесенні змін до прямих договорів за пунктом 11 Особливостей є: чи можна змінювати ціну договору, якщо ця ціна є в «допорогових межах», яким чином це оформити; чи можна укласти додаткову угоду до договорів, вартість яких є меншою ніж 50 тис. грн (щодо яких передбачено лише внесення змін до річного плану)?

У цій статті ми відповімо на вищенаведені питання та розглянемо випадки, у яких можна вносити зміни до прямого допорогового договору, наведемо приклади підстав та умов внесення змін до таких договорів, а також вкажемо, коли такі зміни вносити не можна.

Умови для внесення змін до прямого договору

Законодавство передбачає певні обмеження для внесення змін у прямі договори, які здійснюються без використання електронної системи закупівель за [пунктом 11 Особливостей](#) здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 (далі — Особливості).

1. Дотримання принципів здійснення закупівель.

Згідно з пунктом 11 Особливостей у разі здійснення закупівель товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких є меншою ніж 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту, вартість яких є меншою ніж 200 тис. грн, робіт, вартість яких є меншою ніж 1,5 млн грн, без використання електронної системи закупівель **замовник обов'язково дотримується принципів здійснення публічних закупівель**, визначених Законом про публічні закупівлі (далі — Закон).

При внесенні змін до прямого договору замовники повинні в першу чергу дотримуватись принципів максимальної економії, ефективності та пропорційності.

Прикладом порушення принципу максимальної економії та ефективності буде внесення змін до договору, внаслідок чого умови договору для замовника погіршуються в односторонньому порядку (скорочення гарантійних строків, підвищення ціни, погіршення якості, виключення пунктів про відповідальність виконавця та інше). У таких випадках вносити зміни до договору не рекомендуємо.

2. На момент внесення змін договір не повинен бути повністю виконаний.

Згідно з частиною 1 статті 599 ЦКУ зобов'язання припиняється виконанням, проведеним

належним чином.

Таким чином, якщо договір повністю виконано, тобто отримано товари або послуги чи виконано роботи, проведено відповідні розрахунки та підписані акти прийняття / виконання, зобов'язання за договором є припиненими. У такому випадку неможливо внести зміни до припиненого правочину.

Оскільки [звіт про виконання договору](#) оприлюднюється після його виконання сторонами або розірвання договору, сторони не повинні вносити зміни в договір після оприлюднення звіту про виконання договору про закупівлю.

3. Змінений договір не повинен суперечити річному плану закупівель.

Згідно з пунктом 11 Особливостей у разі здійснення закупівель товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких є меншою ніж 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту, вартість яких є меншою ніж 200 тис. грн, робіт, вартість яких є меншою ніж 1,5 млн грн, без використання електронної системи закупівель **ЗАМОВНИК ВНОСИТЬ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ТАКУ ЗАКУПІВЛЮ ДО РІЧНОГО ПЛАНУ.**

Так, згідно з частиною 1 статті 4 Закону планування закупівель здійснюється на підставі наявної потреби у закупівлі товарів, робіт і послуг. Заплановані закупівлі включаються до річного плану закупівель. Річний план та зміни до нього безоплатно оприлюднюються замовником в електронній системі закупівель протягом п'яти робочих днів з дня затвердження річного плану та змін до нього. Закупівля здійснюється відповідно до річного плану.

Якщо у зв'язку зі змінами в договорі збільшився його обсяг, а відповідно й ціна договору, і такі зміни не були відображені у річному плані, [Казначейство може не зареєструвати](#) додаткові зобов'язання.

У ситуації, коли за прямим договором за пунктом 11 Особливостей збільшується обсяг договору, замовнику доцільно укласти новий договір на такий додатковий обсяг. Якщо це не потреба, яку замовник не міг передбачити, — «просумувати» закупівлю за відповідним кодом ДК. Наведемо приклад.

Приклад 1

09.01.2024 замовник затвердив та опублікував річний план на закупівлю фарби за кодом ДК 021:2015: 44810000-1 – Фарби на загальну вартість 34 тис. грн. 09.07.2024 замовник вирішив дозакупити фарбу за цим самим кодом ДК на загальну вартість 20 тис. грн.

Таким чином, замовник вніс зміни до річного плану та оприлюднив звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи, оскільки вартість предмета закупівлі за одним кодом ДК перевищує 50 тис. грн для товару.

4. Загальна вартість прямих договорів не повинна перевищувати встановлені законодавством пороги.

Пунктом 11 Особливостей встановлені пороги для здійснення закупівель без використання електронної системи закупівель, а саме для товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту) — менше ніж 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту — менше ніж 200 тис. грн, робіт — менше ніж 1,5 млн грн (див. [шпаргалку уповноваженої особи щодо вартісних меж](#)).

При цьому діють дещо інші вартісні корективи у разі використання електронного каталогу *Прозорро Маркет* ([шпаргалка уповноваженої особи щодо застосування електронного каталогу Prozorro Market](#)).

Підкреслимо: вищевказані вартісні межі встановлюються до всіх закупівель за одним кодом ДК (відповідно до річного плану), щодо яких укладено договори протягом року.

Згідно з частиною 10 статті 3 Закону замовник не має права ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів або застосування цього Закону, зокрема положень [частини 3](#) статті 10 цього Закону. Отже, у допорогових закупівлях може змінюватись ціна договору в порядку та на підставах, що зафіксовані в такому договорі, однак рекомендуємо замовникам слідкувати за загальною вартістю закупівель з урахування змін, дотримуватись відповідних лімітів, встановлених законодавством.

Алгоритм дій замовника

Цивільний кодекс передбачає, що зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом.

Зміна або розірвання договору вчиняється в такій самій формі, що й договір, що змінюється або розривається, якщо інше не встановлено договором або законом чи не впливає зі звичаїв ділового обороту.

Для зміни умов договору сторони укладають додаткову угоду в письмовій формі ([приклад додаткової угоди щодо змін та доповнень пунктів договору](#)).

Зазвичай внесенню змін до договору **передусє етап обговорення цих змін**, коли сторона договору неофіційно з'ясовує позицію іншої сторони щодо можливості внесення змін до договору шляхом телефонних дзвінків або у переписці. Юридична сила такої переписки визначається самим договором або додатковою угодою та в окремих випадках може використовуватись у суді для тлумачення умов договору, приклад чого наведено нижче.

Приклад 2

Після підписання цього договору всі попередні переговори по ньому, листування,

попередні згоди і протоколи про наміри з питань, які викладені в цьому Договорі, втрачають чинність, але можуть братися до уваги при тлумаченні умов цього договору.

Сама процедура зміни умов договору починається з оферти заінтересованої сторони, тобто офіційної пропозиції щодо зміни умов договору, сформованої у письмовому вигляді. Фактично оферта може оформлюватись у формі проєкту додаткової угоди та підписується заінтересованою у зміні умов стороною, після чого така оферта передається іншій стороні.

Сторона договору, яка отримала оферту, може або прийняти оферту (акцепт), відмовитись від зміни умов договору, або ж надіслати зустрічну оферту. Частковий акцепт або акцепт на інших умовах не допускається.

Варто зупинитись і на формі акцепту, оскільки у господарських правовідносинах існує практика «акцепту виконанням», коли сторони фактично виконують договір, з урахуванням запропонованої однією зі сторін офертою без додаткового повідомлення оферанта про акцепт. Враховуючи специфіку публічних закупівель, підвищену увагу суспільства до цієї сфери, принцип відкритості та прозорості та норми бюджетного законодавства (у випадку здійснення закупівлі за бюджетні кошти), замовникам слід утримуватись від акцепту виконанням.

Також варто зупинитись на питанні строків акцептування змін. Іноді між офертою та акцептуванням змін може пройти достатньо велика кількість часу, особливо якщо переписка між сторонами відбувається засобами поштового зв'язку. Для уникнення ситуації, коли акцепт відбувається несвоєчасно, оферанту доцільно у супровідному листі зазначати строк дії оферти, протягом якого вона може бути прийнятою.

У випадку здійснення допорогових закупівель відсутні вимоги закону про обов'язкову публікацію договору та змін до нього.

Хоч обов'язок публікувати додаткову угоду в прямих договорах без використання електронної системи за пунктом 11 Особливостей відсутній, УО з власної ініціативи чи згідно з локальними документами такого замовника може оприлюднити такий договір та надалі зміни до нього в разі наявності. Ці дії не вважаються порушенням та можуть бути корисними при здійсненні аудитором державного фінансового контролю.

Враховуючи вищевикладене, алгоритм дій замовника такий:

Якщо замовник є ініціатором змін у договорі:

Провести попередні переговори про можливість внесення змін з постачальником / виконавцем.

За потреби внести зміни до річного плану.

Направити або передати оферту у вигляді проєкту додаткової угоди постачальнику / виконавцю.

Отримати підписану постачальником / виконавцем додаткову угоду (акцепт) або аргументовану відмову від підписання.

За потреби оприлюднити підписану сторонами додаткову угоду (факультативно).

Якщо постачальник / виконавець є ініціатором внесення змін у договір, зазвичай замовник:

Отримує від постачальника / виконавця оферту у вигляді проєкту додаткової угоди.

За потреби вносить зміни до річного плану.

Направляє або передає підписану додаткову угоду виконавцю (акцепт) або аргументовану відмову від підписання.

За потреби оприлюднює підписану сторонами додаткову угоду (факультативно).

Висновок

При укладенні змін до прямого договору за пунктом 11 Особливостей замовник повинен керуватися загальними принципами публічних закупівель, умовами самого договору та чинним законодавством України.

Замовник повинен контролювати загальну вартість договору, у випадку внесення змін — не допускати її безпідставного та незаконного збільшення та загальної вартості до надпорогових значень.

Хоча обов'язку оприлюднювати додаткову угоду до прямого договору без використання електронної системи за пунктом 11 Особливостей законодавство не містить, УО з власної ініціативи чи згідно з локальними документами такого замовника може оприлюднити такий договір та надалі зміни до нього (додаткову угоду) у разі їх наявності. Такі дії не вважаються порушенням та можуть бути корисними при здійсненні аудиторами державного фінансового контролю.

Завантажуйте [шпаргалку уповноваженої особи щодо \(не\)опублікування додаткових угод](#). Також на порталі RADNUK.COM.UA уже опубліковані такі матеріали щодо цієї теми:

[«Прямий договір у публічних закупівлях»;](#)

[«Практика ДАСУ щодо незастосування пункту 11-1 Особливостей»;](#)

«Які протоколи потрібно скласти під час укладання прямих договорів за пунктом 11 Особливостей».